

VASTUULLISEN SIJOITTAMISEN KORKEAKOULUOPINNOT

Missä mennään 2017?

SISÄLLYS

3	Johdanto
4	Koulutustarvekartoituksen tausta ja tarkoitus
6	Metodologia
8	Keskeiset termit
9	Koulutustarjonta
9	Kurssi- ja opintotarjonta
12	Suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus
16	Kurssien lähestymiskulma vastuulliseen sijoittamiseen
16	Vastuulliseen sijoittamiseen epäsuorasti liittyvä koulutus
18	Onko vastuullisen sijoittamisen koulutukselle kysyntää?
19	Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen haasteet
22	Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen mahdollisuudet
25	Johtopäätökset

JOHDANTO

Outi Kalpio

Hallituksen puheenjohtaja

Finsif

Finsif (Finland's Sustainable Investment Forum) toteutti ensi kertaa selvityksen vastuullisen sijoittamisen nykytilasta osana suomalaisten korkeakoulujen opetustarjontaa. Yliopistoille ja ammattikorkeakouluille suunnatun koulutusselvityksen tavoitteena on tuoda esille, miten vastuullinen sijoittaminen on huomioitu erityisesti rahoituksen opinnoissa, sekä onko opinnoille kysyntää ja mitä koulutukseen liittyviä haasteita on vielä nähtävissä.

Vastaavanlainen selvitys on toteutettu Norjassa Finsifin sisarfoorumissa Norsifin toimesta jo vuonna 2014. Silloin kyseinen selvitys paljasti, että vastuullisen sijoittamisen koulutus oli vielä alkutekijöissä. Kun sama selvitys toteutettiin uudelleen kolme vuotta myöhemmin, osoitti se, että Norjassa oli otettu suuria edistysaskelia lyhyessä ajassa vastuullisen sijoittamisen koulutuksen edistämiseksi.

Maailmalla vastuullinen sijoittaminen on hiljalleen vakiinnuttanut asemansa. Arvioiden mukaan globaalisti hallinnoitua varallisuudesta jo noin 23 biljoonaa dollaria sijoitetaan vastuullisten strategioiden mukaisesti. Suomessa vastuullisen sijoittamisen suosio on kasvanut tasaisesti ja sijoittajat ovat vahvistaneet ESG-osaamistaan palkkaamalla ESG-asiantuntijoita sekä perustamalla siihen erikoistuneita tiimejä ja osastoja. Tämä kehitys enteilee vastuullisen sijoittamisen osaamiselle kasvavaa kysyntää.

Suomessa korkeakoulujen agendalla vastuullisuus näkyy tällä hetkellä vahvasti muun muassa oppilaitosten profiileissa ja ulkoisessa brändimainonnassa. Useilla korkeakouluilla on tarjolla kursseja ja opintokokonaisuuksia, jotka liittyvät yleisesti vastuullisuuteen ja kestävään liiketoimintaan. Näyttää kuitenkin toistaiseksi siltä, että erityisesti vastuulliseen sijoittamiseen keskittynyt opetus on vielä harvinaista. Tämä koulutusselvitys avaa syitä tämän tilanteen taustalla.

Parhaimmillaan vastuullinen sijoittaminen on koko sijoitustoiminnan strateginen lähtökohta eikä erillinen tapa toimia. Tästä syystä myös koulutuspuolella vastuullisuusnäkökulman integrointi rahoitusopintoihin olisi luonteva tapa tehdä vastuullisesta sijoittamisesta osa tavanomaista sijoittamista.

Toivomme, että tämä selvitys on hyödyllinen ja ajatuksia herättävä. Otamme mielellämme vastaan palautetta. Mukavia lukuhetkiä!

KOULUTUSSELVITYKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Eurosifin vuoden 2016 markkinakatsauksen mukaan vastuullinen sijoittaminen on yleistynyt Suomessa ja vastuullisen sijoittamisen eri lähestymistavat ovat kasvussa erilaisten sijoittajien keskuudessa. Tämä enteilee, että tulevaisuudessa tullaan tarvitsemaan asiantuntijoita, joilla on sijoittajan ammattitaidon lisäksi myös ymmärrys kestävästä liiketoiminnasta ja vastuullisen sijoittamisen metodologiasta. Finsifin jäseniin kuuluu suuria eläkerahastoja, varainhoitajia sekä laajalti erilaisia instituutioita kuten kuntia ja ammattiyhdistyksiä. Osa suurimmista sijoittajista toteuttaa jo vastuullisen sijoittamisen politiikkaa ja ESG-analyysiä. Finsifissä on mukana myös palveluntarjoajia, jotka tarjoavat työkaluja ja osaamista ESG-asioiden toimeenpanoon. Näille tahoille on tärkeää, että tulevat rahoitusalan työntekijät ymmärtävät vastuullisen liiketoiminnan arvon ja osaavat käytännössä työskennellä vastuullisen sijoittamisen parissa.

Tämä koulutus selvitys (jatkossa selvitys) on suunnattu suomalaisille korkeakouluille, yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Nämä korkeakoulut ovat tärkeässä roolissa yhteiskunnassamme – kouluttamalla tulevaisuuden työvoimaa, toteuttamalla tutkimusta ja osallistamalla yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen ne edistävät vastuullisen sijoittamisen ymmärrystä ja vievät alaa eteenpäin.

Selvittääkseen minkälaiset valmiudet oppilaitoksilla on hyödyntää tätä roolia vastuullisen sijoittamisen näkemyksen rakentamisessa, Finsif on kartoittanut suomalaisten korkeakoulujen opintotarjontaa vastuullisen sijoittamiseen liittyen. Selvityksen tavoitteena oli selvittää, millä tavoin vastuullinen sijoittaminen huomioidaan rahoituksen opintokokonaisuuksissa ja täten myös osoittaa, mitä osaamista mahdolliset työnantajat voivat odottaa vastavalmistuneilta.

Koulutus selvitys toteutettiin ensimmäistä kertaa Suomessa Finsifin toimesta. Norjan vastuullisen sijoittamisen foorumi, Norsif, toteutti vastaavanlaisen koulutus selvityksen vuonna 2014. Norjan selvitys paljasti tuolloin vastuullisen sijoittamisen koulutuksen olevan vielä alkutekijöissä. Tarkistaakseen miten koulutuksen laajentaminen oli edistynyt, Norsif toteutti vuonna 2017 saman tutkimuksen uudelleen. Päivitetty tutkimus vahvisti, että suuria edistysaskelia oli tapahtunut lyhyessä ajassa vastuullisen sijoittamisen koulutuksessa ympäri Norjan. Tutkimuksen tavoitteena oli edistää vastuullisen sijoittamisen käsittelyä norjalaisten korkeakoulujen opetuksessa, joten tutkimuksen julkaisun yhteydessä

Norsif järjesti työpajan, johon osallistui korkeakoulujen, opetusministeriön sekä Norsif jäsenien edustajia. Työpaja lähensi näitä toimijoita ja kehitti rakentavaa keskustelua vastuullisen sijoittamisen integroimisesta rahoituksen opintoihin.

Norjan selvitys sai näkyvyyttä myös maan suurimman sanomalehden (Aftenposten) kautta. Lehti julkaisi artikkelin, joka käsitteli sitä, miten vastuullisen sijoittamisen osaajista on puutetta ja miten norjalaisilta rahoituksen opiskelijoilta puuttuu tietämys vastuullisuudesta ja vastuullisesta sijoittamisesta. Artikkelin viittaa Norsifin tekemään tutkimukseen.

Tämänkin selvityksen tavoitteena on tietoisuuden kautta edistää vastuullisen sijoittamisen koulutuksen kehittämistä Suomessa.

METODOLOGIA

Tämän selvityksen materiaali on kerätty keväällä 2017 toteutetulla sähköpostikyselyllä. Kysely toimitettiin yliopistoille ja ammattikorkeakouluille, jotka tarjoavat rahoituksen opintoja. Jokaisesta korkeakoulusta valittiin yksi edustaja vastaamaan kyselyyn. Rahoitusta tarjoavia korkeakouluja on pyritty kartoittamaan niin kattavasti kuin mahdollista. Kysymykset lähetettiin yhteensä kahdellekymmenelle korkeakoululle, jotka löytyvät seuraavan sivun taulukosta. Kyselyn vastausprosentti oli noin 80 %.

Kyselylomake sisälsi sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia kysymyksiä, jaettuna neljään osioon:

1. Suoraan ja epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus: tarkoituksena kartoittaa, kuinka paljon vastuulliseen sijoittamiseen liittyviä kursseja/opintokokonaisuuksia on saatavilla ja mikäli nämä ovat oppilaille pakollisia vai vapaaehtoisia.

2. Koulutuksen sisältö ja näkökulma: tarkoituksena ymmärtää, mitä oppilaiden on koulutuksesta määrä oppia ja mistä näkökulmasta aihetta opetetaan.

3. Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen haasteet ja mahdollisuudet: tarkoituksena selvittää, mitä esteitä opetuksen lisäämiselle on ja missä nähdään eniten potentiaalia.

4. Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen kysyntä: tarkoituksena kartoittaa, koetaanko korkeakouluissa, että vastuulliselle sijoittamiselle on kysyntää opiskelijoiden ja työnantajien suunnalta.

Kysely toimitettiin vastaajille englanniksi, mutta vastaukset sai antaa joko suomeksi tai englanniksi. Englanninkieliset vastaukset on käännetty suomeksi tätä julkaisua varten. Kyselyn kautta kerättyä materiaalia on täydennetty kahdella syventävällä puhelinhaastattelulla, jotka tuovat konkreettisia esimerkkejä opettajien näkökulmasta. Haastateltavina olivat Aalto-yliopiston apulaisprofessori Hanna Silvola ja Tampereen ammattikorkeakoulun lehtori Matti Kolehmainen.

Haastattelujen ja kyselyn lisäksi taustamateriaalia ja tietoa korkeakoulujen kurssitarjonnasta on hankittu julkisesti saatavilla olevista lähteistä, kuten korkeakoulujen kotisivuilta ja alan kattojärjestöjen tutkimuksista.

Kysely toimitettiin seuraaville korkeakouluille:

AMMATTIKORKEAKOULUT

Arcada Yrkeshögskola
Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu
Lahden Ammattikorkeakoulu
Laurea Ammattikorkeakoulu
Metropolia Ammattikorkeakoulu
Oulun Ammattikorkeakoulu
Savonia-Ammattikorkeakoulu
Tampereen Ammattikorkeakoulu
Turun Ammattikorkeakoulu

YLIOPISTOT

Aalto-yliopisto
Hanken Svenska Handelshögskolan
Itä-Suomen yliopisto
Jyväskylän yliopisto
Lappeenrannan teknillinen yliopisto
Oulu yliopisto
Tampereen yliopisto
Turun yliopisto
Turun kauppakorkeakoulu
Vaasan yliopisto

Tutkimuksen rajoitukset

Selvitystä lukiessa on hyvä huomioida tutkimusmetodologian asettamat rajoitteet.

Kyselyyn valitut korkeakoulut ovat itse valinneet henkilön, joka heidän mielestään voi parhaiten vastata annettuihin kysymyksiin. Täten ei voida taata, että vastanneilla henkilöillä on tietty asema korkeakoulussa tai yhtä vahva tietämys aiheesta. Ei voida myöskään taata, että kaikki vastaajat ovat tulkinneet kysymykset samalla tavalla, vaikka kysymykset on muotoiltu mahdollisimman selkeästi, jotta vaihtoehtoisille tulkinnoille ei jäisi tilaa.

Otos ei ole tasainen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä. Kysely lähetettiin kymmenelle yliopistolle ja yhdelletoista ammattikorkeakoululle. Tämä selvitys rajattiin vain opettajille, joten opiskelijoiden varsinaisen kysynnän kartoittaminen vaatisi erillistä heille suunnattua tutkimusta.

Kyselyn kvalitatiivisiin kysymyksiin annetut vapaamuotoiset vastaukset ovat olleet analyysissä subjektiivisen tulkinnan kohteena.

Kysely lähetettiin
11 ammattikorkeakoululle ja 10
yliopistolle

KESKEISET TERMIT

ESG-tekijät – (Environment, Social and Governance) ympäristövastuuseen, sosiaaliseen vastuuseen ja hyvään hallintotapaan liittyvät asiat. Suomessa termi on yleisesti vastuullisen sijoittamisen parissa työskentelevien tahojen käytössä.

Epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus – Kurssit/opintokokonaisuudet, joiden katsotaan epäsuorasti liittyvän vastuulliseen sijoittamiseen. Kurseilla käsitellään yleisesti vastuullista liiketoimintaa, mutta ei suoraan vastuullista sijoittamista.

Suora vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus – Kurssit/opintokokonaisuudet, joilla on selvä rahoitukseen/sijoituksiin liittyvä fokus ja joissa käsitellään suoraan vastuullista sijoittamista. Voi myös olla muu kurssi/opintokokonaisuus, jossa käsitellään vastuullista liiketoimintaa sijoittajan näkökulmasta.

Vastuullinen sijoittaminen – Viittaa siihen, että sijoittaja ottaa huomioon ESG-aspektit omassa sijoitustoiminnassaan parantaen sijoitussalkun riski- ja tuotto profiilia. Vastuullista sijoittamista voi harjoittaa molla eri tavalla, eikä siihen ole olemassa yhtä ainutta lähestymistapaa. Jokainen sijoittaja valitsee omaan sijoitusstrategiaansa parhaiten sopivan lähestymistavan. Vastuullista sijoittamista on mahdollista harjoittaa kaikissa omaisuuslajeissa.

Yritysvastuu – Näkemys, jonka mukaan yrityksillä on veloituksia myös muita sidosryhmiä kuin omistajiaan kohtaan; strategia, jossa yritystä johdetaan ottaen huomioon ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun tavoitteet taloudellisten tavoitteiden rinnalla.

Yritysvastuuraportointi – Yrityksen sosiaalisista, taloudellisista ja ympäristövaikutuksista raportointi.

Finsifin sanaston löydät osoitteesta www.finsif.fi

KOULUTUSTARJONTA

Selvityksen tarkoituksena on antaa lukijalle käsitys siitä, minkälaista koulutusta vastuullisesta sijoittamisesta on tällä hetkellä saatavilla Suomessa sekä millä tasolla voidaan odottaa, että vastavalmistuneilla rahoituksen opiskelijoilla on tietoa vastuullisesta sijoittamisesta.

Selvityksessä vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus on jaettu kahteen eri kategoriaan:

1. Suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus, kattaen opetuksen, jolla on suora rahoitukseen/sijoituksiin liittyvä fokus. Tämä voi myös olla ei-taloudellinen kurssi/opintokokonaisuus, jossa käsitellään vastuullisuuden hallintaa sijoittajan näkökulmasta.

2. Epäsuora koulutus, jossa käsitellään vastuullista liiketoimintaa, mutta ei suoraan nosteta esille vastuullista sijoittamista.

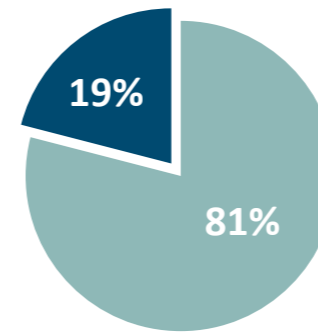
Kaikista vastauksen antaneista korkeakouluista 81 %, yhteensä kolme-toista oppilaitosta, tarjoaa joko suoraan tai epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta.

Vastanneista korkeakouluista kolme (yksi yliopisto ja kaksi ammattikorkeakoulua) eivät tarjoa vastuulliseen sijoittamiseen tai vastuulliseen liiketoimintaan liittyvää koulutusta ollenkaan. Näistä kaksi mainitsivat, että voisivat mahdollisesti lisätä vastuullisen sijoittamisen koulutusta opetuksensa tulevaisuudessa. Heidän vastauksista voi tulkita vielä skeptisyyttä vastuullisen sijoittamisen käsitettä kohtaan rohkaisevien tulosten puutteen takia.

Kurssi- ja opintotarjonta

Kyselyssä vastaajilta kartoitettiin, tarjotaanko heidän edustamissa korkeakouluissa suoraan tai epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää opetusta. Mikäli tarjontaa on, vastaajia pyydettiin tarkentamaan, mihin ohjelmaan, alaan tai kurssiin tämä opetus sisältyy. Vastauksissa ilmenee vaihtelevuutta. Kurseja tarjotaan eri pääaineissa kuten rahoituksessa ja laskentatoimessa, mutta myös muissa opintokokonaisuuksissa kuten yritysvastuuseen liittyvissä pääaineissa.

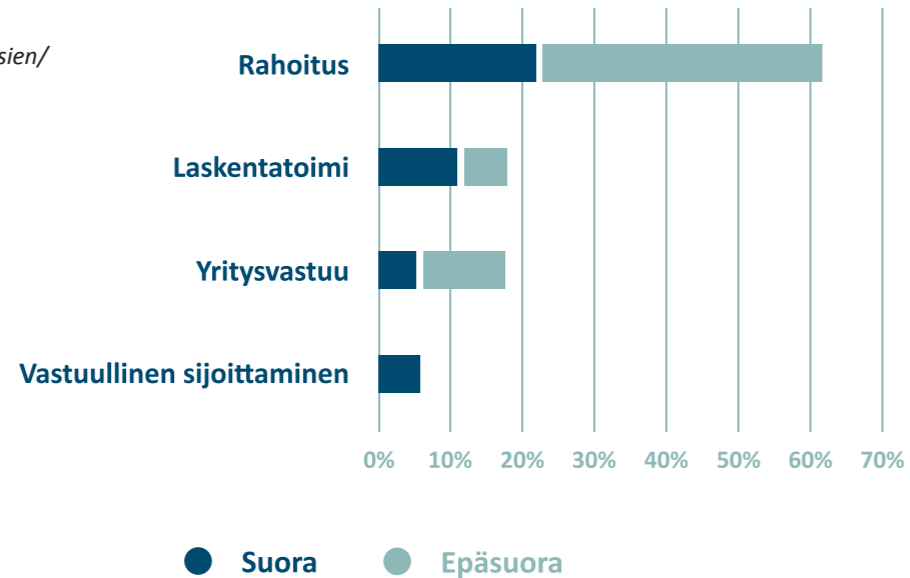
Yhteenvetona kaikista vastauksista suoraan sekä epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä opetus voidaan luokitella neljään eri ryhmään; rahoituksen, laskentatoimen ja yritysvastuun opintokokonaisuuksiin liittyviin kurseihin sekä ainoastaan vastuullista sijoittamista käsitteleviin kurseihin.

● Kyllä ● Ei

Kuva 1. Vastuullisen sijoittamisen koulutusta tarjoavat korkeakoulut.

Kuva 2. Vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssien/ opintokokonaisuuksien jaottelu.

Yllä olevasta kuvasta näkyy, että suurin osa opetuksesta, jossa käsitellään vastuullista sijoittamista joko suoraan tai epäsuorasti, esiintyy rahoituksen kursseilla tai opintokokonaisuuksissa. Tämä on luonnollista, sillä sijoittamista käsitellään nimenomaan rahoituksen pääaineessa. On myös odotettua, että vastuullista sijoittamista käsitellään yritys vastuun opintokokonaisuuksissa.

Mielenkiintoista on, että 17 % vastanneista ilmoitti laskentatoimen kursseilla tai opintokokonaisuuksissa käsiteltävän vastuullista sijoittamista. Tämä on saman verran kuin yritys vastuun kursseilla. Laskentatoimessa aihetta käsitellään erityisesti yritys vastuuraportointiin ja raportoinnin varmennukseen liittyen. Yksi vastanneista mainitsi, että heidän kurssilla syvennytään enimmäkseen yritys vastuuraportointiin ja varmennukseen mutta keskitytään myös vastuullisten sijoitusten sekä ESG - luokitusten kriittisen arvioimisen opetteluun.

81 % suomalaisista korkeakouluista tarjoaa suoraan tai epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta ja se on toistaiseksi vielä pintapuolista.

Hanna Silvola, Aalto Yliopisto, Apulaisprofessori

Minkälainen suhde sinulla on vastuulliseen sijoittamiseen?

Opetan kurssia Aallon laskentatoimen laitoksella, jossa keskitytään yritys vastuuseen ja yritys vastuuraportointiin. Aallolla ei ole tarjolla erityisesti vastuullisen sijoittamisen kurssia. Jotenka perustin kurssin nimeltä Accounting for Sustainability. Kurssilla yksi osa-alue on vastuullinen sijoittaminen.

Mistä olet poimineet tiedot/resurssit vastuullisen investoinnin opettamiseen?

Teen itse tutkimusta tällä aihe-alueella, joten suurimman osan opetusmateriaaleista olen koonnut omista tutkimusmateriaaleistani ja muista akateemisista artikkeleista. Valmista pakettia tähän ei ole ollut.

Näetkö, että vastuullisen sijoittamisen opetukselle olisi kysyntää?

Kyllä näen että on. Nuoret opiskelijat ovat aivan eri sukupolvi, joka kokee ja näkee asiat eri tavalla. Sanoisin että he ovat todella kiinnostuneita. Työnantajien puolella vastuullisen sijoittamisen osajia on todella pieni määrä, kun taas vastuullisen sijoittaminen on yritysten parissa kasvanut suuresti. Vastuullisen sijoittamisen osajia ei ole markkinoilla montaa, joten monet yritykset miettivät keitä voisivat rekrytoida. Minulle on soiteltu ja kyselty sellaisten valmistuvien opiskelijoiden perään, joilla olisi osaamista vastuullisesta sijoittamisesta. Heistä on ollut kova kysyntä, koska tällaisesta osaamisesta on yrityksissä puutetta.

Mitkä ovat mielestäsi suurimmat esteet vastuullisen sijoittamisen opetuksen laajentamiselle?

Vastuullinen sijoittaminen on vielä kovin uusi ala ja perinteisesti pehmeäksi mielletyn tiedon muuntaminen rahamääräiseksi on vaikeaa. Asenteet suosivat vielä perinteistä näkökulmaa. Luotettavat tulokset, jotka näyttäisivät, että vastuullinen sijoittaminen luo pitkäaikaisia tuloksia, tulevat ajamaan alaa eteenpäin. Muutosta edesauttaa alan sääätely ja vakiintuminen. Vastuullinen sijoittaminen on vielä suhteellisen uusi ala ja oppiminen vie aikaa.

Miltä luulet, että vastuullisen sijoittamisen opetus näyttää viiden vuoden kuluttua?

Uskon, että tutkimustuloksia ja tietoa on reilusti enemmän viiden vuoden päästä. Vastuullisen sijoittamisen käytännöt ovat vakiintuneet ja joillakin lailla selkiintyneet. Tällä hetkellä näkee vielä paljon erilaisia käytäntöjä, mutta uskon, että tavat tulevat standardisoitumaan ja tulevaisuudessa nähdään selkeämmin mitattavissa olevia tuloksia. Opetus ja yritys elämän tekeminen menevät rinnakkain, me opetamme sitä mitä yritys elämä tarvitsee. Toisaalta opetus on tutkimukseen perustuvaa, joten tarvitsemme tutkittua tietoa opetusme perustaksi. Kun vastuullinen sijoittaminen selkenee, sille tehdään myös tilaa opetuksessa.

Miten vastuullinen sijoittaminen pitäisi mielestäsi käsitellä rahoituksen opintokokonaisuudessa?

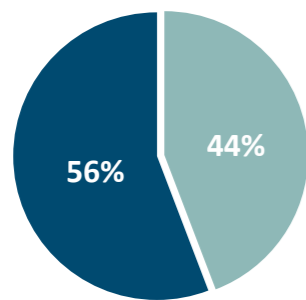
Tällä hetkellä Aallossa vastuullista sijoittamista ei tuoda esille erillisenä opintokokonaisuutena tai kurssina. Näen kuitenkin, että kaiken sijoittamisen pitäisi tavallaan olla myös vastuullista sijoittamista. Nykyisissä valuaatiomalleissa tai arvonmäärityksessä ei suoraan huomioida vastuullisuutta, vaan tämä jää jokaisen sijoittajan huomioitavaksi. Pankkiiriliikkeet ovat kuitenkin koko ajan kehittämässä näitä malleja. Kun käytäntö menee eteenpäin, ja saadaan lisätutkimuksia julkaistua, niin tämä kehittää myös opetusta eteenpäin.

Suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutus

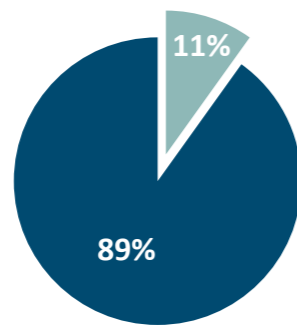
Vastanneista korkeakouluista 44 %, yhteensä seitsemän korkeakoulua, tarjoaa suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta (Kuva 3.A.). Vastauksista käy ilmi, että yliopistoissa tarjonta on huomattavasti yleisempää kuin ammattikorkeakouluissa. Kuten kuvista näkyy, ainoastaan yksi ammattikorkeakoulu tarjoaa opetusta, joka liittyisi suoraan vastuulliseen sijoittamiseen (Kuva 3.B.), kun taas yliopistoista ainoastaan yksi ei tarjoa tällaista opetusta (Kuva 3.C.).

Vastaavasti Norsifin vuoden 2017 tutkimuksessa 57 % vastanneista kertoi, että heidän edustamansa korkeakoulut tarjoavat suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta. Norjassa kurssitarjonta kasvoi merkittävästi lyhyessä ajassa, sillä vuonna 2014 tämä luku oli vain 24 %.

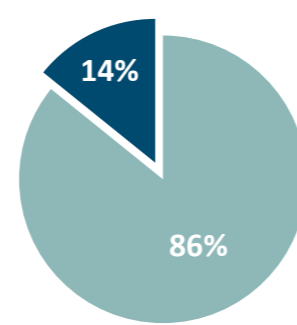
3.A. Yhdistetty ammattikorkeakoulut ja yliopistot

3.B. Ammattikorkeakoulut

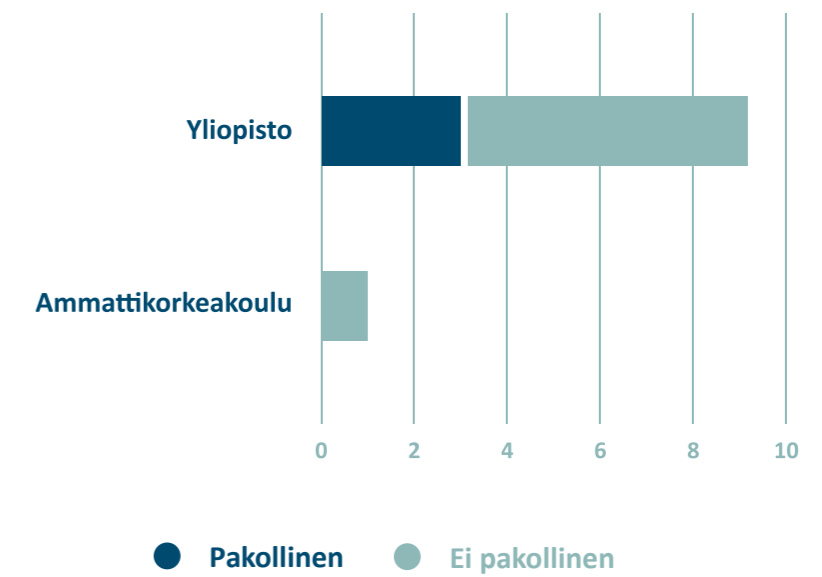
3.C. Yliopistot

● Kyllä ● Ei

Kuva 3. Vastuullisen sijoittamisen koulutusta tarjoavat korkeakoulut

Alla olevasta kuvasta näkyy, mikä osuus suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvistä kursseista on pakollisia rahoituksen opiskelijoille. Ainoastaan kahden korkeakoulun vastaajat mainitsivat, että heidän suorat vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssinsa (yhteensä kolme kurssia) ovat pakollisia rahoituksen opiskelijoille. Tämä tarkoittaa, että **Suomessa ainoastaan kahdessa korkeakoulussa rahoituksen opiskelijat ovat varmasti lukeneet vastuullisesta sijoittamisesta osana opintojaan**. Muissa korkeakouluissa kurssit vastuullisesta sijoittamisesta ovat vapaaehtoisia.

Kuva 4. Suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät pakolliset kurssit

Tutkimuksen koulutustarjontaotoksesta ainoastaan yksi kurssi keskittyy pelkästään vastuulliseen sijoittamiseen.

Alla olevaan taulukkoon on listattu kaikki kyselyssä mainitut suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssit. Tämä ei kata kaikkia vastauksia vastuulliseen sijoittamiseen liittyvästä koulutuksesta, sillä osa vastaajista mainitsi, että heidän rahoituksen tai laskentatoimen opintokokonaisuudessaan käsitellään vastuullista sijoittamista ja antoivat ainoastaan esimerkeiksi kurssien nimiä.

Suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssit

AIHE	YLIOPISTOT	VALINNAISUUS	TASO
Kirjanpito	Accounting for Sustainability course	Valinnainen	
Yritysvastuu	Creative Sustainability Program	Valinnainen	Maisteri
Rahoitus	Investointipäätökset (Kauppatieteiden kandidaatin tutkinto, perusopintojakso)	Pakollinen	Kandidaatti
Rahoitus	Corporate Governance	Valinnainen	
Rahoitus	Behavioral Finance	Valinnainen	
Kirjanpito	Social and environmental accounting	Valinnainen	Maisteri
Rahoitus	Corporate Responsibility and Ethics in Finance	Pakollinen	Maisteri
Rahoitus	Research in Financial Analysis	Pakollinen	Maisteri
Rahoitus	Ethical issues in finance and responsible investing	Valinnainen	Kandidaatti
AMMATTIKORKEAKOULU			
Vastuullinen sijoittaminen	Vastuullinen sijoittaminen	Valinnainen	AMK-tutkinto

Yliopistoilta ei suoraan kysytty, millä tutkintotasolla (kandidaatti/maisteri) opiskelijoille tarjotaan vastuullisen sijoittamisen opetusta, mutta moni mainitsi tämän kurssien yhteydessä. Yliopistojen vastauksista näkee, että neljä kurseista on suunnattu maisteritason ja kaksi kandidaattitason opiskelijoille.

Yliopistojen suorat vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssit

Yliopistoista kaksi kolmasosaa mainitsi tarjoavansa opiskelijoille kurseja, jotka liittyvät suoraan vastuulliseen sijoittamiseen. Suurin osa kysymyksen vastanneista kertoi kurssitarjonnan painopisteen olevan laajempi kuin ainoastaan vastuullinen sijoittaminen, eli kursseilla käsitellään yleisesti linkkiä taloudellisen, sosiaalisen sekä ympäristövastuun välillä.

Kurssien tavoitteena on vastaajien mukaan opettaa, mitä vastuullinen sijoittaminen on ja miten se näkyy sijoitustoiminnassa. Vastauksista voi kuitenkin tulkita, että kursseilla käsitellään aihetta enimmäkseen pinta-

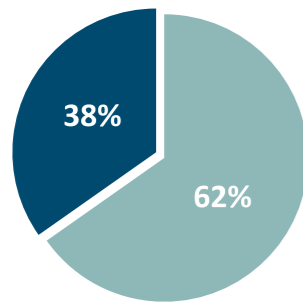
puolin ja teoreettisella tasolla, eli esimerkiksi, miten sijoittaja voi ottaa vastuullisuusnäkökulmat huomioon sijoituspäätöksissään. Yliopistojen kursseilla pohditaan myös vastuullisuuden ja tuoton linkkiä ja mieltään laajemmin, miten yritykset vaikuttavat toiminnallaan ympäröivään yhteiskuntaan. Yksikään yliopiston edustaja ei maininnut vastuullisen sijoittamisen eri lähestymistapoja tai käytännön toteutustapoja kertoosaaan kurssien sisällöstä.

Ammattikorkeakoulujen suorat vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät kurssit

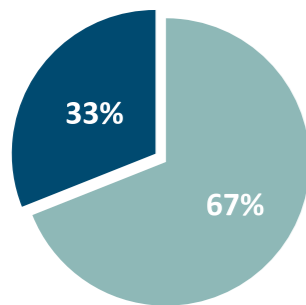
Ammattikorkeakoulujen joukosta yksi korkeakoulu tarjoaa opiskelijoille suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää kurssia. Tämä on toisaalta ainut vastauksissa esille nostetuista kursseista, joka keskittyy pelkästään vastuulliseen sijoittamiseen. Kurssilla vastuullista sijoittamista käsitellään useasta eri näkökulmasta, käyden läpi vastuullisen sijoittamisen eri lähestymistapoja sekä vastuullisen sijoittamisen merkitystä tämän päivän sijoitusympäristössä. Tämä kurssi on opiskelijoille valinnainen.

Yliopistojen tarjoamiin kursseihin verrattuna tämä ammattikorkeakoulun kurssi keskittyy konkreettisemmin vastuullisen sijoittamisen käytännön harjoittamiseen, ollen selvästi edelläkävijätapaus. Kun verrataan Norsifin vuoden 2017 tutkimukseen, Norjassa vastuullisen sijoittamisen käytännön harjoittamista käsitellään opetuksessa selvästi enemmän kuin Suomessa. Norsifin tutkimuksessa 50 % vastanneista kertoi heidän korkeakoulujen tarjoavan koulutusta, jossa käsitellään ESG-integrointia, tarkoittaen vastuullisuusaspektien huomiointia sijoitusprosessin jokaisessa vaiheessa. Norjassa vuonna 2014 tehdyssä tutkimuksessa vastaava koulutusta ei ollut vielä tarjolla missään.

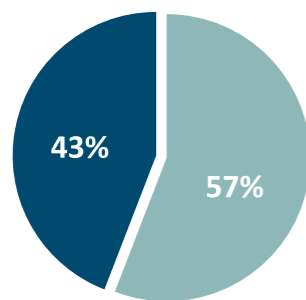
5.A. Yhdistetty ammattikorkeakoulut ja yliopistot

5.B. Ammattikorkeakoulut

5.C. Yliopistot

● Kyllä ● Ei

Kuva 5. Vastuullisen sijoittamisen epäsuoraa koulutusta tarjoavat korkeakoulut

Kurssien lähestymiskulma vastuulliseen sijoittamiseen

Korkeakouluja, jotka kertoivat tarjoavansa suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta, pyydettiin tarkentamaan opetuksen lähestymiskulmaa – onko vastuullista sijoittamista käsitelty ainoastaan taloudellisesta näkökulmasta vai myös eettisestä näkökulmasta? Suurimmaksi osaksi vastaukset kertoivat opetuksen kattavan molemmat näkökulmat. Vain yksi vastaajista mainitsi heidän opetuksen kattavan ainoastaan taloudellisen näkökulman ja yksi kertoi käsittelevän aihetta vain eettisestä näkökulmasta.

On tärkeää, että vastuullista sijoittamista lähestytään sekä eettisestä että taloudellisesta näkökulmasta, koska näin sitä käsitellään myös käytännössä yritysten toiminnassa. Positiivisena löydöksenä suurin osa vastaajista käsittelee aihetta sekä taloudellisesta että eettisestä lähestymiskulmasta. Tämä osoittaa edelläkävijäjätelua. Yleinen trendi maailmalla on, että vastuullisuuden toteuttaminen yrityksissä on siirtynyt irrallisesta hyväntekeväisyystyöstä vastuullisuuden integroimiseen osaksi ydinliiketoimintaan ja pitkäaikaisen arvon luomiseen. Vastauksista ilmenee juuri tämä ajatustavan noudattaminen:

”Käsitellään yritystoiminnan ensisijaista päämäärää, joka rahoitusteorian mukaan on osakkeenomistajien varallisuuden maksimointi. Pohditaan tämän päämäärän eettistä kestävyyttä.”

”Tällä kurssilla vastuullista sijoittamista tutkitaan monelta eri kulmalta. Keskustelemiamme motivaatioita ovat henkilökohtaiset arvot ja tavoitteet, mutta myös instituutionaaliset missiot.”

”Eettiset ja taloudelliset. Meidän kurssimme parantaa oppilaidemme tietoisuutta yritysvastuun, vastuullisuuden ja eettisyyden merkitystä rahoituksessa.”

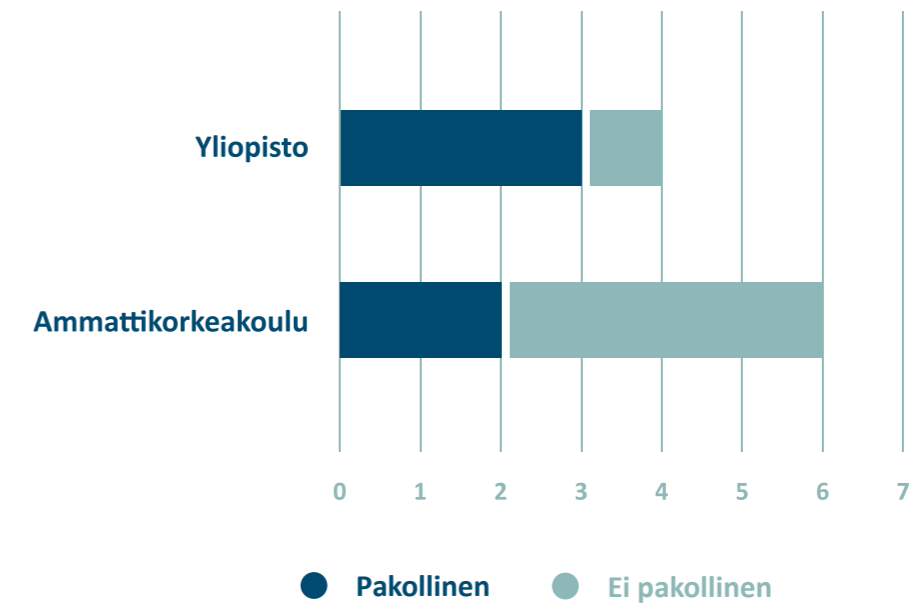
Vastuulliseen sijoittamiseen epäsuorasti liittyvä koulutus

Vastanneista korkeakouluista 62 %, yhteensä kymmenen korkeakoulua, tarjoaa koulutusta, joka ei suoraan liity vastuulliseen sijoittamiseen, mutta jossa käsitellään vastuullista liiketoimintaa (Kuva 5 A.). Vastauksista näkee, että kolmasosa ammattikorkeakouluista (Kuva 5.B.) ja lähes puolet yliopistoista (Kuva 5.C.) ei tarjoa opetusta joka liittyisi edes epäsuorasti vastuulliseen sijoittamiseen.

Norjan vuoden 2017 tutkimuksessa kaikki vastanneista korkeakouluista mainitsivat tarjoavansa epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta. On kuitenkin huomioitava, että Norjan määritelmä

epäsuoralle koulutukselle on väljempi kuin Suomen selvityksessä käytetty määritelmä.

Alla olevasta kuvasta näkyy, mikä osuus epäsuorasti vastuulliseen sijoittamiseen liittyvistä kursseista on pakollisia opiskelijoille. Noin puolet vastanneista kertoi, että heidän kurssit tai osa heidän epäsuorasti vastuulliseen sijoittamiseen liittyvistä kursseista ovat pakollisia joko rahoitusta tai laskentatoimea opiskeleville. Näistä kolme olivat yliopistoja, joiden

Kuva 6. Epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvät pakolliset kurssit

tarjoamat kurssit kattoivat sekä kandidaatti- että maisteritason kursseja. Ammattikorkeakoulujen keskuudessa oppilaille pakollisia kursseja oli kaksi. Tämä osoittaa, että Suomessa ainoastaan viidessä korkeakoulussa rahoituksen opiskelijat ovat varmasti saaneet edes epäsuorasti vastuulliseen sijoittamiseen liittyviä opetusta. Koko otannasta tämä on noin 30 % korkeakouluista.

Yliopistojen epäsuorasti vastuullisuuteen liittyvät kurssit

Yliopistojen vastauksissa mainitaan neljä kurssia, jotka eivät suoraan käsittele vastuullista sijoittamista, mutta jotka voi liittää aiheeseen. Nämä kurssit/opintokokonaisuudet liittyvät enimmäkseen rahoitukseen, mutta myös laskentatoimeen ja yritysvastuuseen. Vastauksissa kuvataan rahoituksen kursseilla käsiteltävän vastuullisen sijoittamisen riskiä ja tuottoa verrattuna perinteisten sijoitusten tuottoon ja riskiin. Yksi vastaajista mainitsi lisäksi, että moni opiskelija valitsee gradukurssin aiheeksi jotain

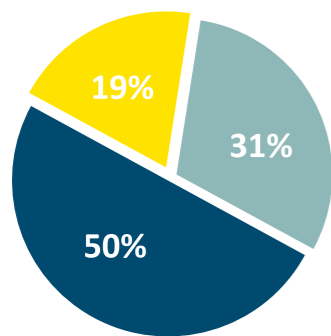
vastuullisuuteen liittyvää. Tämä on kiinnostava huomio, joka kertoo, että oppilailla on kiinnostusta aihetta kohtaan.

Ammattikorkeakoulujen epäsuorasti vastuullisuuteen liittyvät kurssit

Vastanneiden ammattikorkeakoulujen parissa suurin osa epäsuorasta vastuulliseen sijoittamiseen liittyvästä opetuksesta on rahoitukseen ja sijoituksiin liittyviä kursseja. Näillä kursseilla ei erityisesti nosteta esiin vastuullista sijoittamista, mutta käsitellään esimerkiksi hyvän ja huonon sijoituksen eroa – myös suhteessa kestävyteen ja vastuullisuuteen.

Onko vastuullisen sijoittamisen koulutukselle kysyntää?

Vastaajilta kysyttiin, minkälaista kysyntää he näkevät vastuullisen sijoittamisen opetukselle olevan sekä oppilaiden että heitä tulevaisuudessa rekrytoivien työnantajien suunnalta.

● Kyllä

● Ei

● Ehkä

Kuva 7. Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen kysyntä

Vastaajista 50 % ei näe vastuullisen sijoittamisen opetukselle olevan ollenkaan kysyntää oppilailta tai työnantajilta. Myös vapaamuotoiset vastaukset indikoivat, että vastuullisen sijoittamisen opetuksen laajentamiselle ei vielä nähdä suurta tarvetta. Esimerkiksi: *”Parin luennon pitäminen vastuullisesta sijoittamisesta voisi olla hyödyllistä, mutta tuskin tarvitaan tämän asian kattamiseksi kokonaista kurssia.”* Selityksenä sille, että vastuullisen sijoittamisen opetuksen lisäämiselle ei nähdä olevan tarvetta mainittiin, että eettisyyden pitäisi liittyä kaikkiin kursseihin, mutta yksityiskohtiin meneminen ei ole olennaista yleisissä talousopinnoissa.

Vastaajista noin kolmannes näkee vastuullisen sijoittamisen opetukselle olevan kysyntää oppilaiden suunnalta. Esimerkiksi: *”Sekä laskentatoimeja että yritysvastuuta opiskelevat ovat kiinnostuneet oppimaan lisää vastuullisesta sijoittamisesta. Heitä kiinnostaa sijoitukset itsessään, mutta myös markkinoiden rooli, instituutionaaliset sijoittajat sekä pörssien rooli laajemmassa sosiaalisessa kehityksessä.”* Yksi yliopistoa edustanut vastaaja mainitsi, että monet oppilaat valitsevat vastuullisuuteen liittyviä aiheita gradua varten. Tämä tutkimus esittää vain opettajien mielikuvan oppilaiden mahdollisesta kysynnästä/kiinnostuksesta. Jotta oppilaiden varsinainen kysyntä vastuullisen sijoittamisen opetukselle kartoitettaisiin, tarvittaisiin lisätutkimusta.

Samoista vastaajista suurin osa näkee kysyntää tulevan myös työnantajien suunnalta. Esimerkiksi: *”...moni rahoituslaitos on ottanut yhteyttä kouluun löytääkseen vastavalmistuneita opiskelijoita työskentelemään vastuullisen sijoittamisen parissa.”*

Jäljelle jäävä 19 % kokee, että vastuullisen sijoittamisen opetukselle ei ole vielä tarvetta, mutta uskoo, että kysyntä voi kasvaa tulevaisuudessa.

Suomessa vastuullisen sijoittamisen osaamisen todellisen ja koetun kysynnän välillä on vielä merkittäviä eroja.

Esimerkiksi: *”Ehkä tulevaisuudessa on kiinnitettävä huomiota vastuullisen liiketoiminnan yhteydessä investointien ja sijoitustoiminnan eettisyyteen, jotta huomioidaan kestävä kehityksen edellytykset.”*

Yhteenvetona voidaan todeta, että puolet vastaajista ei koe vastuullisen sijoittamisen koulutukselle olevan vielä kysyntää, mutta toinen puolet näkee kysyntää olevan joko nyt tai tulevaisuudessa.

Norsifin vuonna 2017 tekemä koulutus selvitys havainnollisti myös, että suurin osa norjalaisista korkeakouluista ei nähnyt vastuullisen sijoittamisen osaamiselle olevan suurta kysyntää työnantajien suunnalta. Samanaikaisesti Norjassa tutkittiin, mikä varsinainen kysyntä vastuullisen sijoittamisen osaamiselle on kartoittamalla sijoittajien tarpeita. Tutkimuksista kävi ilmi vastuullisen sijoittamisen osaamisen, niin varsinaisen kuin koetun, kysynnän ja tarjonnan välinen suuri ero. 90 % Norsifin jäsenistä eli sijoitusalan työnantajista koki, että vastuullisen sijoittamisen osaamiselle on markkinoilla tarvetta. Tähän verrattuna on suuri ero, että ainoastaan noin 10 % korkeakoulujen edustajista koki, että työnantajien suunnalta vastuullisen sijoittamisen osaajille olisi kysyntää.

Tätä eroa pyrittiin selittämään muun muassa sillä, että monet vastanneista korkeakouluista sijaitsevat muualla kuin pääkaupunkiseudulla ja täten eivät mahdollisesti pääse käymään avointa dialogia sijoittajien ja työllistävien yritysten kanssa. Tämä voi olla yksi johtopäätös myös Suomen otoksen kannalta, sillä suurin osa vastanneista korkeakouluista on pääkaupunkiseudun ulkopuolelta. Tekemällä tutkimusta työnantajien kysynnästä sekä lisäämällä yhteistyötä korkeakoulujen, alan järjestöjen ja työnantajien välillä voitaisiin kiertää vastuullisen sijoittamisen alan kehittymistä.

Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen haasteet

Norsifin vuoden 2017 selvityksessä vastuullisen sijoittamisen koulutuksen haasteina nähtiin asianmukaisten akateemisten resurssien ja osaamisen puute, kurssiohjelmien rajoitukset sekä vahvasti korostunut teoreettinen ja akateeminen lähestymistapa perinteisissä taloustieteissä. Suomessa tehdyssä selvityksessä nousivat esille hyvin samantapaiset aiheet. Vastauksista erottuu selvästi neljä eri haastetta: resurssien ja osaamisen puute, akateeminen jäykkyys, oppilaiden alhainen mielenkiinto aihetta kohtaan sekä korkeakouluissa esiintyvä yleinen skeptisyys koko konseptia kohtaan.

Osaamisen puute ja resurssipula

Yliopistoista suurin osa mainitsi tietämyksen puutteen olevan suurin haaste, jonka takia opetusta ei ole tai sitä ei ole päässyt kehittämään. *”[Haasteena on] kokemuksen ja tietämyksen puute vastuullisuudesta ja CSR:stä niiden lomassa jotka opettavat rahoitusta. Vaihtoehtoisesti voi*

olla, että tämä ei kuulu heidän keskeisiin kiinnostuksen kohteisiinsa.” Ammattikorkeakoulujen keskuudessa esille nostetut haasteet liittyivät eniten resurssipulaan ja osaamisen puutteeseen. Ongelmana ilmeni esimerkiksi *”hyvien, reaali maailman esimerkkien ja hyvien luennoitsijoiden löytäminen.”*

Ammattikorkeakoulujen keskuudessa myös pelkästään opetus suunnitelman rajoitteet nähdään ongelmana. Joillain korkeakouluilla rahoitus on osa laajempaa opetusohjelmaa, jolloin rahoituksen kurseja on rajoitetusti ja tällöin ei ole mahdollista käsitellä vastuullista sijoittamista yksityiskohtaisesti. Yksi vastaus kiteytti, että *”haasteena on pääsääntöisesti aika.”* Tämä kertoo, että halukkuutta opetuksen lisäämiselle voisi olla, mutta aika, osaaminen ja resurssit rajoittavat.

Vastauksista ilmeni, että useissa korkeakouluissa hyödynnetään vierailuvia luennoitsijoita, kuten suursijoittajia ja hallitusammattilaisia, jotka käyvät vierailijaluennoillaan läpi vastuullisuus kysymyksiä. Tämä kertoo siitä, että koska korkeakouluilla ei ole tarpeeksi tietoa aiheesta, he luottavat toistaiseksi ulkopuolisiin resursseihin. Toisaalta vastauksissa nousi myös esiin, että *”vierailijat/yritykset eivät ole halukkaita jakamaan tietoa siitä mitä tekevät”.*

Mielipiteet ja näkemykset oppilaiden kiinnostuksesta vastuullista sijoittamista kohtaan eroavat merkittävästi.

Sekä ammattikorkeakouluille että yliopistoille tiedon ja hyvien esimerkkien löytäminen vastuullisesta sijoittamisesta nähtiin haasteena. Mikäli toimivia esimerkkejä ja tuloksia vastuullisen sijoittamisen harjoittamisesta ei löydy, aiheuttaa se helposti epäluuloa vastuullisen sijoittamisen toimivuudesta.

Perinteisten lähestymistapojen suosiminen rahoituksen opetuksessa

Vastauksista käy ilmi, että vastuullisen sijoittamisen lisääminen opetukseen voisi osoittautua työlääksi, sillä *”institutionaaliset perinteet ja perinteiset oppikirjat yleensä suosivat vanhaa lähestymistapaa”.* Tähän myös lisättiin, että *”rahoitusta on opetettu samalla tavalla hyvin pitkään ja materiaalia on paljon saatavilla, mutta opetuksen laajentaminen vastuullisuuteen vaatisi proaktiivisuutta joidenkin kohdalla...”* ja *”vastuullisuusnäkökulman lisääminen perinteiseen rahoituksen opetukseen vaatisi resursseja, aikaa sekä osaamista ja näin vaatisi opettajilta ja instituutioilta enemmän.”* Vastuullisen sijoittamisen lisääminen opetukseen nähdään siis työläänä, sillä se on uusi ja muuttuva aihe, josta ei ole vielä tarpeeksi akateemista materiaalia saatavilla, eikä läheskään samassa laajuudessa kuin muista sijoittamisen strategioista.

Mielikuva – vastuullinen sijoittaminen ei herätä rahoituksen opiskelijoiden parissa mielenkiintoa

Vastaajien keskuudessa oltiin myös skeptisiä oppilaiden kiinnostuksesta ja ymmärryksestä aiheita kohtaan: *”Oppilaat eivät ymmärrä näiden teemojen tärkeyttä”* ja *”suurin osa rahoituksen opiskelijoista ei ole kiinnostunut näistä asioista, heidän kiinnostuksensa on tehdä mahdollisimman paljon rahaa..”* Nämä vastaukset eivät kuitenkaan välttämättä kuvaa opiskelijoiden oikeaa kiinnostusta, vaan pelkästään vastaajien mielikuvaa siitä. Tässä aiheessa vastaajien keskuudessa esiintyy myös erimielisyyksiä. Kuten aikaisemmin mainittiin, noin kolmannes vastaajista on sitä mieltä, että he näkevät kysyntää vastuullisen sijoittamisen opetukselle tulevan suoraan opiskelijoilta. Tämäkin on tosin vain vastaajien näkemys mahdollisesta kysynnästä. On ehdottomasti tärkeää, että opettajat ovat tietoisia oppilaiden kiinnostuksen aiheista ja tarpeista. Jotta oppilaiden varsinainen kysyntä vastuullisen sijoittamisen opetukselle kartoitettaisiin, tarvittaisiin lisätutkimusta.

Skeptisyys vastuullisen sijoittamisen konseptia kohtaan

Muutama yliopistojen vastaajista esitti epävarmuutta vastuullisen sijoittamisen konseptista: *”vielä on kovin vaikeaa todistaa yritys- ja ympäristövastuun suorat taloudelliset vaikutukset”* ja *”linkkiä vastuullisen sijoittamisen ja kestävän tuotoksen kanssa ei ole vielä todistettu”.* Tämä epävarmuus vastuullisen sijoittamisen tuloksista ja voi osoittautua suuremmaksi haasteeksi akateemisessa maailmassa, joka perinteisesti tukeutuu vahvasti teoriaan ja todistettuun akateemiseen lähestymistapaan.

Suurimmat haasteet vastuullisen sijoittamisen opetuksen lisäämiselle ovat resurssipula ja erilaiset asenteet.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välinen ero

Ammattikorkeakoulujen parissa haasteet keskittyivät enimmäkseen resurssipulaan ja opiskelijoiden mahdollisen kiinnostuksen puutteeseen. Heidän vastausten keskuudessa ei kuitenkaan nostettu esille perinteisten lähestymistapojen suosimista ja vastuullisen sijoittamisen konseptin kyseenalaistamista, kuten yliopistoilla. Tästä voidaan päätellä, että ammattikorkeakoulut voisivat olla halukkaampia lisäämään vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää opetusta, mikäli siihen olisi tarpeeksi resursseja.

Vastuullisen sijoittamisen koulutuksen mahdollisuudet

Vastuullinen sijoittaminen on kasvussa ja vakiinnuttamassa asemaansa Suomessa ja ulkomailla

Vastuullisuus on jo vuosikymmeniä kasvattanut tasaisesti asemaansa yritysten keskuudessa maailmanlaajuisesti. Vastuullisuuteen liittyvä raportointi on nykyään Euroopassa pakollista suurille julkisille yrityksille, nostaan tämän raportoinnin samalle tasolle taloudellisen raportoinnin kanssa. Tämän edistyksen myötä myös sijoittajat ovat alkaneet kiinnittää huomioita vastuullisuustekijöihin taloudellisen tuoton lisäksi sijoitus päätöksissään. Alan suurin vastuullisen sijoittamisen puolestapuhuja, YK:n vastuullisen sijoittamisen verkosto (Principles for Responsible Investing) on koonnut YK:n tukemat PRI-periaatteet. Näitä PRI-periaatteiden allekirjoittajia on yli 1700 globaalisti, edustaen lähes 60 biljoonan euron yhteenlaskettua varallisuutta (04/2017). Suomessa 37 yritystä on allekirjoittanut PRI-periaatteet.

Tänä päivänä sijoittajien keskuudessa käytetään enemmän ulkoista ESG-tietoa kuin koskaan ennen. Suomessa sijoittajat ovat vahvistaneet ESG-osaamistaan palkkaamalla ESG-asiantuntijoita sekä perustamalla uusia ESG-osastoja ja -tiimejä. Tämän kehityksen takana ovat asiakkaiden kasvanut kysyntä vastuulliselle sijoittamiselle, tarve tukeen vastuullisen sijoittamisen toteuttamiseksi ja vastuullisen sijoittamisen markkinan kasvu. Lisäksi vastuullisen sijoittamisen osaaminen on sijoittajien keskuudessa noussut tärkeäksi kilpailueduksi. Ulkoinen painostus kansalaisjärjestöiltä, medialta ja muilta keskeisiltä sidosryhmiltä on ajanut yrityksiä kohti vastuullista sijoittamista.

Tässäkin selvityksessä näkyi, että puolet vastaajista koki vastuulliselle sijoittamiselle olevan jo nyt tai tulevaisuudessa kysyntää yritysten ja opiskelijoiden suunnalta. Kun vastuullisen sijoittamisen ala kasvaa, tulee myös siihen liittyvä asiantuntemus kasvattamaan arvoaan. Mitä enemmän vastuullisen sijoittamisen ala näkyy korkeakouluille ja opiskelijoille päin, sitä enemmän kiinnostus alan koulutusta kohtaan kasvaa.

Vastuullinen sijoittaminen on vielä suhteellinen tuore aihe ja uusia tutkimuksia tulee jatkuvasti julkisuuteen maailmalla ja Suomessa. Nämä uudet tutkimukset tarjoavat esimerkkejä ja opetusmateriaalia, jota akateeminen maailma kaipaa.

Kirjanpitolakimuutos nostaa yritysvastuun painoarvoa

Suomessa astui vuoden 2017 alusta voimaan kirjanpitolain muutokset, joiden mukaan yleisen edun kannalta merkittävien suurten yhteisöjen, mukaan lukien rahoituslaitokset ja vakuutusyhtiöt, on vuodesta 2017 eteenpäin raportoitava muista kuin taloudellisista tiedosta, eli yritykselle olennaisista vastuullisuustiedoista. Samalla lakimuutos määrittää, että yritysvastuutiedot ovat yritysten hallitusten vastuulla, täten nostaan niiden painoarvoa.

Vastuullinen sijoittaminen tuo mahdollisuuden alojen väliseen tiedon vaihtoon

Vaikka yksi haaste vastuullisen sijoittamisen opetuksen lisääntymiselle oli rahoituksen opettajien toistaiseksi alhainen tietämys tai kiinnostus aihetta kohtaan, nähtiin samalla positiivisena mahdollisuus päästä keskustelemaan yritysvastuuta opettavien henkilöiden kanssa. Yksi vastanneista kertoi, että *”tämä voi olla mahdollisuus harjoittaa mielenkiintoista vuoropuhelua, joka tuo esiin uusia näkökulmia ja laajemman lähestymistavan opettamiseen”*. Monella yliopistolla, kauppariikolla ja ammattikorkeakoululla on jo erillisiä vastuullisuuteen liittyviä opintokokonaisuuksia, joita vetää vastuullisuuteen perehtyneet henkilöt, mutta niiden ja perinteisten rahoituksen opintokokonaisuuksien välille voisi luoda enemmän synergiaa.

Vastuullisuus esillä korkeakouluissa

Korkeakoulujen kotisivuilta huomaa, että niiden profiilissa ja ulkoisessa brändimainonnassa on usein nostettu esiin vastuullisuus. Kotisivuilla on mainintoja kuten: *”Vastuullinen – Aalto”*, *”Hanken sustainable development green office -tavoitteet”*, *”Responsible Haaga-Helia -hanke”* tai *”Laurea – vastuullinen korkeakoulu”*. Nämä hankkeet osoittavat, että oma vastuullisuus on korkeakouluille tärkeä asia brändin kehittämisessä. Kyselyssä mainittiin, että kouluilla on vastuu perehdyttää oppilaat yleisesti ymmärtämään vastuullista liiketoimintaa. Tämä voidaan nähdä positiivisena merkinä siitä, että ymmärrys vastuullisuuden tärkeydestä avaa myös ovia sen integroimiseen korkeakoulujen opetussuunnitelmiin.

Matti Kolehmainen, Tampereen ammattikorkeakoulu, Lehtori

Oletteko sisältäneet vastuullisen sijoittamisen opetukseenne?

Opetan Tampereen ammattikorkeakoulussa rahoituksen peruskurssia toisen vuoden opiskelijoille sekä jatkokurssia kolmannen vuoden opiskelijoille. En varsinaisesti käsittele vastuullista sijoittamista opetuksessani. Ensimmäisellä kurssilla mainitsen eettiset rahastot ja puhumme myös ulkomailla toimivista epäeettisistä toimialoista.

Miten vastuullinen sijoittaminen pitäisi mielestänne käsitellä rahoituksen opintokokonaisuudessa?

Sanoisin, että erillisenä kursseina kun sijoittamisen ymmärrys alkaa lisääntymään. Rahoituksen perusasioiden opetukseen menee jo aika paljon resursseja, joten vastuullista sijoittamista ei ehditä paljoa käsittelemään. Peruskursseilla tietämystaso on vielä hyvin matala, vasta perusasioiden käsittämisen jälkeen, tulee vastuullisuus lisätä opetukseen.

Mitkä ovat mielestänne suurimmat esteet vastuullisen sijoittamisen opetuksen laajentamiselle?

Ensinnäkin aikaa ja resursseja ei ole tarpeeksi. Meille on asetettu kovat tavoitteet sille, mitä pitäisi opettaa ja kuinka paljon aikaa on, joten aikaa ei jää paljoa vastuullisen sijoittamisen käsittelemiseen. Haasteena on myös se, että rahoituksen perusteiden oppiminen on jo hankalaa, jonka takia moni opiskelija ei myöskään jatka rahoituksen opiskelua pakollisten kurssien jälkeen.

Miltä luulette, että vastuullisen sijoittamisen opetus näyttää viiden vuoden kuluttua?

Uskon että yleinen trendi on menossa tähän suuntaan. Globalisaatio ja niukemmat resurssit ajavat meitä kohti vastuullista ajattelua, joten tämä voi hyvin olla sellainen aihe, joka tulee nostamaan päätään. Potentiaalia vastuullisella sijoittamisella on, mutta varmasti ei voida sanoa miten se tulee kehittymään.

Näettekö, että vastuullisen sijoittamisen opetukselle olisi kysyntää?

Näen, että vakuutuspuolen opiskelijoita kiinnostaa perussijoittaminen kun taas aikuispuolen opiskelijoita kiinnostaa enemmän tuotto kuin vastuullisuus.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Keskeisimmät havainnot

- Suomessa vastuullisen sijoittamisen käsitteleminen korkeakoulujen opinnoissa on vielä pintapuolista.
- Tulokset viittaavat siihen, että vastuullista sijoittamista ei ole integroitu osaksi rahoituksen opintokokonaisuuksia, vaan sitä pidetään erillisenä aiheena perinteisestä rahoituksen opetuksesta.
- Aktiivinen dialogi yritysmaailman ja korkeakoulujen välillä on keskeinen tekijä vastuullisen sijoittamisen koulutuksen kehittämiseksi.
- Yritysvastuu on noussut korkeakoulujen agendalle, mutta rahoituksen opetus on säilynyt vanhanaikaisena.

Vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta on tarjolla, mutta opetus on vielä pintaraapaisua

Ensisilmäyksellä vastuullisen sijoittamisen opetus näyttää olevan hyvällä mallilla Suomen korkeakouluissa. 81 % kaikista vastauksen antaneista korkeakouluista tarjoaa joko suoraan tai epäsuorasti vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta. Näistä kuitenkin vain alle puolet suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta ja lisäksi ainoastaan 30 % kyseisten kurssien opetuksesta on rahoituksen opiskelijoille pakollisia. Ammattikorkeakoulujen parissa ainoastaan yksi korkeakoulu tarjoaa vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää opetusta. Epäsuoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvää koulutusta tarjoaa noin 60 % kaikista korkeakouluista, ja näistä kurseista 44 % ovat pakollisia.

Norjaan verrattuna Suomessa vastuullisen sijoittamisen opetus ei ole vielä samalla tasolla. Norjan selvityksen mukaan vuonna 2017 suoraan vastuulliseen sijoittamiseen liittyvä koulutusta oli tarjolla 57 %:ssa vastanneista korkeakouluista, kun Suomessa sama luku on 44 %. Norjassa on viimeisen kolmen vuoden aikana tapahtunut suuri muutos, sillä vuonna 2014 vastaava luku oli 24 %.

Tarkempi katsaus siihen, miten vastuullista sijoittamista käsitellään mainituilla kursseilla/opintokokonaisuuksissa paljastaa, että se on Suomessa toistaiseksi vielä pintapuolista. Aiheeseen liittyvä opetus keskittyy yle-

sesti vastuullisuuden ja tuoton linkitykseen sekä siihen, miten yritykset vaikuttavat toiminnallaan ympäröivään yhteiskuntaan, eikä niinkään vastuullisen sijoittamisen käsitteeseen syvällisemmin. Norjan 2017 selvityksessä kurssien sisältöjen kuvauksesta käy ilmi, että niillä käsitellään vastuullisen sijoittamisen lähestymistapoja jo hyvinkin käytännöllisellä tasolla.

Mielipiteet jakautuvat vastuullisen sijoittamisen integroinnista opetukseen

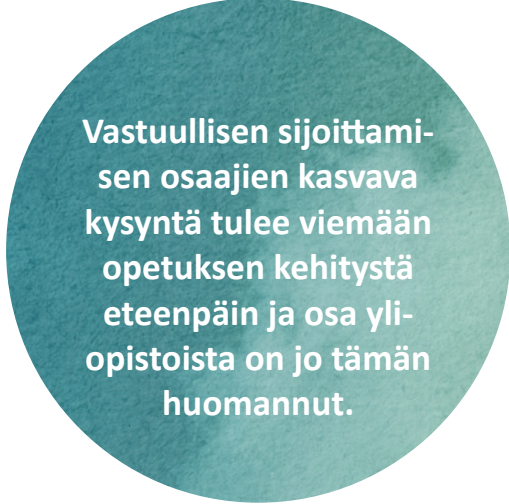
Suurin osa oppilaitosten vastaajista mainitsi heidän edustamien korkeakoulujen tarjoavan satunnaisia kursseja, joilla käsitellään vastuullista sijoittamista joko suoraan tai epäsuorasti. Tämä viittaa siihen, että vastuullista sijoittamista ei ole integroitu osaksi rahoituksen opintokokonaisuuksia, vaan sitä pidetään erillisenä aiheena perinteisestä rahoituksen opetuksesta. Myös Norjassa Norsifin vastaavan selvityksen tuloksena nähtiin, että suurin osa korkeakouluista ei ole integroinut vastuullista sijoittamista osaksi rahoituksen opintokokonaisuutta, vaan se nostetaan esille ainoastaan tiettyjen kurssien tai opintomodulien kautta. Norsifin selvityksessä pääteltiin kuitenkin, että ne korkeakoulut, jotka ovat integroineet vastuullisen sijoittamisen osaksi opintokokonaisuutta, ovat pisimmälle kehittyneet vastuullisen sijoittamisen opetuksen suhteen.

Norjassa käytiin Norsifin järjestämässä työpajassa keskustelua siitä, minkä tyylinen koulutus soveltuisi vastuullisen sijoittamisen opetukselle. Työpajaan osallistui korkeakouluja, Norsifin jäseniä sekä opetusministeriön edustajia. Mielipiteet vaihtelivat osallistujien keskuudessa. Osa oli sitä mieltä, että vastuullinen sijoittaminen pitäisi nostaa esiin erillisillä syventävillä kursseilla, joissa keskitytään vain siihen. Toisten mielestä vastuullinen sijoittaminen on luonnollinen osa rahoituksen opetusta ja se pitäisi sisällyttää kaikkiin rahoituksen kursseihin. Suomen selvityksessä samantyylinen kahtiajako on havaittavissa. Vastaukset antoivat kuvan, että vastuullisuusnäkökulman pitäisi liittyä kaikkiin kursseihin, mutta nykyisestä tilanteesta tulkitsee, että vastuullisen sijoittamisen opetukselle on tehty tilaa ainoastaan yksittäisillä kursseilla.

Selvityksestä nousi esille, että suurin haaste vastuullisen sijoittamisen opetuksen kehittämiselle on resurssien puute ja opetussuunnitelman ahtaus. Integroitu lähestymistapa vastuullisen sijoittamisen opetukseen tarkoittaisi, että erillisille kursseille ei tarvitsisi järjestää tilaa. Etenkin ammattikorkeakoulujen parissa, joissa rahoituksen opetus on usein osa liiketalouden opintoja, voisi tämä olla järkevämpi lähestymistapa.

Aktiivinen dialogi akateemisen ja yritysmaailman välillä lisää osaamista ja vähentää ennakkoluuloja

Yksi selittävä tekijä sille, että vastuullisen sijoittamisen opetus ei ole vielä Suomessa noussut korkealle korkeakoulujen agendalla on se, että puolet vastaajista ei koe oppilailta tai yrityksiltä heräävän merkittävää kysyntää aihetta kohtaan. Johtopäätöksiä varsinaisesta kysynnästä on kuitenkin

Vastuullisen sijoittamisen osaajien kasvava kysyntä tulee viemään opetuksen kehitystä eteenpäin ja osa yliopistoista on jo tämän huomannut.

vaikea tehdä, sillä tutkimus perustuu korkeakoulujen edustajien mielikuvaan.

Todellista kysyntää voisi selvittää ottamalla mallia Norsifin järjestämästä työpajasta, joka toi yhteen sijoittajien, korkeakoulujen ja opetusministeriön edustajia. Näin voitaisiin myös viedä eteenpäin keskustelua vastuullisen sijoittamisen kehittämistarpeista.

Suomessa Finsifin lisäksi muun muassa yritysvaluoverkosto FIBS sekä Sitra ajavat julkista keskustelua vastuullisesta liiketoiminnasta ja Sitran kohdalla erityisesti vaikuttavuusinvestoimisesta. Myös muuta toimialakohtaista toimintaa yritysvaluun saralla tapahtuu kasvavalla tahdilla. Nämä tahot luovat aktiivisesti dialogia suomalaisten yritysten kanssa liiketoiminnan vastuullisuudesta. Seuraava askel voisi olla tuoda myös akateeminen maailma mukaan tähän dialogiin. Näin keskustelua voidaan laajentaa siihen, miten korkeakoulujen koulutustarjonta vastaa yritysten tiedon ja taidon tarpeisiin tulevaisuuden työntekijöiltä. Aktiivinen dialogi on näin keskeinen tekijä vastuullisen sijoittamisen koulutuksen kehittämiseksi.

Yksi tutkimuksessa esille nostetuista haasteista oli se, että hyvien reaalimaailman esimerkkien kerääminen oli vaikeaa, aiheuttaen epäluuloa koko konseptia kohtaan. Yritysten ja korkeakoulujen välinen dialogi voisi avata ovia myös hyvien reaalimaailman esimerkkien tarjoamiseen korkeakoulujen kurssisisältöön.

Yritysvastuu on noussut korkeakoulujen agendalle, mutta rahoituksen opetus on säilynyt vanhanaikaisena

Vastuullisuus on noussut monen suomalaisen korkeakoulun agendalle ja näkyy vahvasti korkeakoulujen profiilissa ja ulkoisessa brändimainonnassa. Usealla koululla on tarjolla kursseja ja opintokokonaisuuksia, jotka liittyvät vastuullisuuteen ja kestäväen kehityksen mukaiseen liiketoimintaan. Tutkimuksen tuloksista ilmenee, että rahoituksen opetus on vielä toistaiseksi säilyttänyt perinteisen lähestymistapansa ja vastuullisuuden sisällyttäminen opetukseen on vielä puutteellista.

Tämä voi toisaalta johtua siitä, että vastuullinen sijoittaminen on uusi ja alati kehittyvä ala. Siihen liittyvä tutkimus kasvaa ja yritysten käytännöt kehittyvät jatkuvasti. On syytä uskoa, että alan kasvu lisää tarvetta vastuullisen sijoittamisen osaamiselle ja tulee näin ajamaan myös vastuullisen sijoittamisen opetusta eteenpäin. Jotta näin tapahtuu, on tärkeä luoda edellytykset sille, että akateeminen maailma ja yritysmaailma kohtaavat ja varmistavat, ettei todellisen kysynnän ja tarjonnan väliin jää aukkoja.

FINSIF LYHYESTI

Finsif (Finland's Sustainable Investment Forum ry) on yleishyödyllinen yhdistys, joka palvelee sijoittajia, varainhoitajia, palvelutarjoajia ja muita alan organisaatioita. Finsif toimii Suomessa vastuullisen sijoittamisen suunnannäyttäjänä. Koska Finsifin jäsenistö edustaa yli 530 miljardin sijoitusvarallisuutta, on kestäväillä päätöksillä suuri merkitys. Finsifin tavoitteena on edesauttaa vastuullisen sijoittamisen toimialan kehittymistä lisäämällä tietoa vastuullisuudesta. Finsifin toiminnalle on keskeistä, että korkeakouluissa koulutetaan riittävästi osaajia täyttämään sijoittajatahojen tarpeita. Finsif on tukenut tieteellistä tutkimusta stipendein vuodesta 2011 lähtien.

www.finsif.fi